

Срби у канадским логорима

УМЕСТО СЛОБОДЕ РОПСТВО

У мају 2008. канадска влада је званично признала да је интернирање имиграната из Аустроугарске, међу којима је било и логораша српског порекла, било неправедно

Ове године обележава се 90. годишњица од завршетка Првог светског рата и примирја 1918. године. У том рату, у Европи је страдало неколико милиона душа, а мала Србија је процентуално изгубила 27 одсто свог становништва, што је највећи број жртава за време овог страшног сукоба.

Лош за време Балканских ратова, Србија је изгубила на хиљаде становника. Поред тога што је била прегажена од Аустроугарске и Немачке царевине, као и Бугарске, ова мала земљорадничка држава је претрпела и епидемије, болести, у оскудици са лековима и медицинским особљем, а недостајало јој је и војно наоружање. После свега, Србији је цео свет честитао на патриотизму и храбрости против Кајзерових освајача и одлучности да победи непријатеља.

Пре Првог светског рата, 1908. године, Аустроугарска је нелегално анексирала Босну и Херцеговину, где су Срби били већински део популације, иако је на Берлинском конгресу добила право на самостално административно управљање тим крајем. За време административне управе почела је званична германизација и католичке српског живља, као и економска експлоатација. Да би живели под бољим економским и политичким условима, велики број Срба са територије Аустроугарске доселио се у Канаду и друге земље.

Истовремено многи Срби су на почетку Првог светског рата против своје воље били мобилисани у аустроугарску војску, што је уједно било и кршење међународних закона рата.

Закон за регистрацију

Срби који су пре рата напустили Аустроугарску и стигли у Канаду, дошли су са пасошем те земље. Уселило се на стотину хиљада Словена из Аустроугарске, међу којима је било 170.000 Украјинаца и мањи број других Славена међу којима су били и Срби.

Кад је Британија ушла у рат против Аустроугарске, Канада је донела Закон о регистрацији и по њему спровела селекцију имиграната, и оне који су названи непријатељско особље (enemy aliens) одводили су у концентрационе логоре. По канадским документима 80.000 имигранта је било у овој категорији, а око 8.000 њих је интернирано. Од тог броја, чак 5.000 су били Украјинци, а међу осталима се налазио и мањи број Срба.

Канада је подигла 24 логора широм земље, на местима као што су: Капускасинг у северном Онтарију, Спирит Лејк, у северном Квебеку, Торонто, Нијагара, Кингстон, Банф-Кастл (Banff-Castle Mountain) у Алберти, Ферније у Бритиш Колумбији, итд. Ови логори су постојали од 1914 до 1920, а удва су била затворени жене и деца.

Животни услови у логорима који су били изоловани на северу били су веома тешки. Људи су третирани као робови. Многи су умрли од болести, хладноће, а неки су извршили самоубиство.

Чланови комисије преог споменика "Интернирана Магона" у Spirit Lake, Квебек

Већи број Срба логораша налазио се у логору близу вароши Капускасинг, у северном Онтарију, а истраживања имена логораша у западној Канади показују да је и међу њима било Срба. Иако је Први светски рат званично завршен 11. новембра 1918. ови логори још увек нису били затворени. На иницијативу др Михајла Пупина који је упутио апел конзулу Анти Сеферовићу у Монреалу, и уз подршку и помоћ Божидара Марковића, председника Српске Народне Одбране у Канади, 264 Срба је ослобођено из логора. Божидар Марковић је отишао у логор Капускасинг и лично испитивао сваког Србина, који су потом били ослобођени као чланови Одбране.

Трагедија ових логора јесте та што заробљени Срби нису били непријатељи Канаде. Напротив, они су избегли из Аустроугарске империје и били њени противници. Дошли су у Канаду тражећи бољи живот и слободу, а

нашли се у логорима. Измучени ропством, сви српски логораша су се вратили у отаџбину.

Признање о неправди

Пре 20 година украјински историчари су открили овај жалосни период канадске историје. Уследила је истрага која је уродила плодом - пронађена су места логора, као и имена многих логораша. На тим местима су подигнути споменици. Пропађени су и преживели затвореници, који и поред свега нису тражили финансијску компензацију од канадске владе, него само признање да су неправилно третирани.

У мају 2008. канадска влада је званично признала да је интернирање имиграната из Аустроугарске било неправедно. Тада су основали и фонд од 10 милиона долара за проучавање тадашње канадске политике против својих имиграната. Овај новац је поверен Фондацији Shevchenko да би све афектиране етничке групе могле да испитују шта се десило са њиховим члановима.

Shevchenko фондација је именovala комитет (Canadian First World War Internment Recognition Fund) који је одговоран за признање ове историјске неправде. Поред четири Украјинца, чланови тог комитета су и припадници мађарске, хрватске и српске етничке заједнице. Shevchenko фондација је изабрала Драгу Драгашевић у име Српске Народне Одбране у Канади да им се придружи у раду.

У септембру 2008. комитет се састао у породичном логору Спирит Лејк, у северном делу Квебека, где су започети планови за развитак просвете и истраживање о овим догађајима.

Канадска влада је укључена у овај рад који ће трајати више година. Тако је направљен један важан корак ка расветљавању неправде и истовремено обнављање сећања на ово болно време собе стране океана. Екија "Гласа"